

Sygn. akt II Ca 138/17

POSTANOWIENIE

Dnia 20 lipca 2017 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Andrzej Mikołajewski (spr.)

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Dorota Modrzewska-Smyk

Sędzia Sądu Okręgowego Krzysztof Niezgoda

Protokolant Łukasz Sarama

po rozpoznaniu w dniu 6 lipca 2017 roku w Lublinie na rozprawie

sprawy z wniosku M. S.

z udziałem A. D. (1)

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji wnioskodawczyni od postanowienia Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej z dnia 5 grudnia 2016 roku, sygn. akt I Ns 2330/10

postanawia:

I. oddalić apelację;

II. zasądzić od M. S. na rzecz A. D. (1) kwotę 5 400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

Dorota Modrzewska-Smyk Andrzej Mikołajewski Krzysztof Niezgoda

Sygn. akt II Ca 138/17

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 5 grudnia 2016 roku Sąd Rejonowy w Białej Podlaskiej:

I. dokonał podziału majątku wspólnego M. S. i A. D. (1) w skład którego wchodzi:

1) prawo wieczystego użytkowania nieruchomości, składającej się z działek gruntu o numerach ewidencyjnych (...) o powierzchni 980 m², dla której Sąd Rejonowy w Białej Podlaskiej prowadzi księgę wieczystą nr (...) oraz związane z tym prawem prawo własności budynku mieszkalnego, o łącznej wartości 586 850 zł,

2) 200 udziałów w (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B. o wartości 302 879 zł,

3) ruchomości stanowiące wyposażenie gabinetu stomatologicznego w postaci autoklawu M. E. (...), fotela stomatologicznego i unitu stomatologicznego (...), lampy bakteriobójczej (...), zgrzewarki M. S. (...), destylarki M. (...), myjki ultradźwiękowej (...) S., sprężarki stomatologicznej D. (...), kamery wewnątrzustnej (...) (...) C. z monitorem LG,

końcówek stomatologicznych, mikrosilnika W&H, turbiny W&H, mebli i biurka, stanowiących wyposażenie gabinetu, laptopa T. (...), lampy bluephase (...) do utwardzania polimeryzacyjnej o łącznej wartości 16 691 zł,

w ten sposób, że

1. składniki majątkowe opisane w pkt I. 1 i 3 przyznać na wyłączną własność M. S.,

2. składnik majątkowy opisany w pkt I. 2 przyznać na wyłączną własność A. D. (1);

II. zasądził od M. S. na rzecz A. D. (1) tytułem dopłaty kwotę 166 745,91 zł płatną w terminie 6 miesięcy od daty uprawomocnienia niniejszego postanowienia, z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w razie uchybienia terminu płatności;

III. oddalił wniosek o podział majątku wspólnego w pozostałej części;

IV. oddalił wnioski uczestników postępowania w przedmiocie żądań zasądzenia na ich rzecz wynagrodzenia za korzystanie ze składników majątku wspólnego;

V. zasądził od M. S. na rzecz A. D. (1) kwotę 41 440,17 zł

tytułem zwrotu wydatków poniesionych z majątku osobistego A. D. (1) na majątek wspólny, w pozostałym zakresie oddalił wniosek uczestnika o zwrot wydatków i nakładów poniesionych z majątku osobistego na majątek wspólny;

VI. zasądził od A. D. (1) na rzecz M. S. kwotę 14 923,57 zł tytułem zwrotu wydatków poniesionych z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestnika A. D. (2);

VII. umorzył postępowanie w zakresie wniosku uczestnika A. D. (1) w przedmiocie żądania rozliczenia zwrotu podatku VAT;

VIII. stwierdził, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie;

IX. nakazał pobranie od wnioskodawcy M. S. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej kwoty 5 810,07 zł tytułem zwrotu wydatków postępowania poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa;

X. nakazał pobranie od uczestnika A. D. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej kwoty 5 810,07 zł tytułem zwrotu wydatków postępowania poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa.

*

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wyrokiem z dnia 3 grudnia 2009 roku Sąd Okręgowy w Lublinie rozwiązał przez rozwód małżeństwo A. D. (1) i M. D., zawarte w dniu 22 kwietnia 1993 roku, bez orzekania o winie. Wyrok powyższy stał się prawomocny z dniem 25 grudnia 2009 roku.

Pomiędzy małżonkami z chwilą zawarcia małżeństwa powstał majątkowy ustrój ustawowy, A. D. (1) i M. D. nie zawierali umów majątkowych modyfikujących ustrój ustawowy.

W czasie trwania małżeństwa A. D. (1) i M. D. nabyli prawo wieczystego użytkowania nieruchomości, składającej się z działek gruntu o numerach ewidencyjnych (...) o powierzchni 980 m², dla której Sąd Rejonowy w Białej Podlaskiej prowadzi księgę wieczystą nr (...). Na powyższej nieruchomości zbudowany został przez nich w czasie trwania ich małżeństwa dom mieszkalny. Aktualna wartość rynkowa powyższego prawa użytkowania wieczystego wraz z prawem własności budynku wynosi 586 850 zł.

A. D. (1) nabył w dniu 23 września 1997 roku udział 15/128 we współwłasności nieruchomości położonej w B., przy ulicy (...), składającej się z działek o numerach ewidencyjnych (...). Nabycie nastąpiło za fundusze odrębne nabyte w drodze darowizny od rodziców.

W czasie trwania małżeństwa A. D. (1) i M. D. nabyli po sto udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością (...) z siedzibą w B. o łącznej wartości 302 879,18 złotych.

Uczestnicy w trakcie trwania małżeństwa nabyli także sprzęty stanowiące wyposażenie prowadzonego przez M. D. gabinetu stomatologicznego w postaci autoklawu M. E. (...) fotela stomatologicznego i unitu stomatologicznego Topaz, lampy bakterioobójczej (...), zgrzewarki M. S. (...), destylarki M. (...), myjki ultradźwiękowej(...) S., sprężarki stomatologicznej D. (...), kamery wewnątrzustnej (...) (...) C. z monitorem LG, końcówek stomatologicznych, mikrosilnika W&H, turbiny W&H, mebli i biurka, stanowiących wyposażenie gabinetu, laptopa T. (...), lampy bluephase (...) do utwardzania polimeryzacyjnej o łącznej wartości 16 691 zł.

Ponadto M. D. nabyła pojazd osobowy marki P. (...), rok produkcji 2008, który został przez nią sprzedany w 2015 roku. Wartość pojazdu wynosiła 32 830 zł.

M. D. otworzyła w dniu 30 grudnia 2008 roku w (...) Banku Spółce Akcyjnej z siedzibą w L. rachunek terminowej lokaty oszczędnościowej, na który wpłaciła kwotę 30 000 zł, pochodzącą z uzyskiwanych przez nią dochodów w związku ze świadczeniem usług stomatologicznych. Datę postawienia środków do dyspozycji posiadacza określono na dzień 30 marca 2009 roku.

M. D. otworzyła w dniu 30 grudnia 2008 roku w (...) Banku Spółce Akcyjnej z siedzibą w K. rachunek terminowej lokaty oszczędnościowej, na który wpłaciła kwotę 20 000 zł, pochodzącą z uzyskiwanych przez nią dochodów w związku ze świadczeniem usług stomatologicznych. Datę postawienia środków do dyspozycji posiadacza określono na dzień 30 kwietnia 2009 roku.

A. D. (1) i M. D. zawarli dnia 5 października 2005 roku umowę kredytu mieszkaniowego „Własny K. hipoteczny” z (...) Bankiem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W.. Na dzień 25 grudnia 2009 roku zadłużenie z tego tytułu wynosiło 63 843,39 CHF. W okresie od 25 grudnia 2009 roku do 8 maja 2015 roku A. D. (1) spłacił łącznie kwotę 16 890,40 CHF, tj. 58 056,75 zł. Po 8 maja 2015 roku A. D. (1) spłacił zobowiązania z tytułu zaciągniętego kredytu w łącznej wysokości 15 254,50 zł.

A. D. (1) zawarł w dniu 26 września 2008 roku z (...) Bankiem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. umowę o kredyt gotówkowy dla bankowości prywatnej na kwotę 71 000 zł. Na dzień 25 grudnia 2009 roku zadłużenie z tego tytułu wynosiło 54 433,38 zł. W okresie od 25 grudnia 2009 roku do 31 października 2011 roku, kiedy spłacono kredyt w całości, A. D. (1) spłacił łącznie kwotę 59 768,26 zł.

Ponadto A. D. (1) był posiadaczem rachunku (...) prowadzony przez (...) Bank (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w W. z limitem w wysokości 33 000 zł. Według stanu na dzień 25 grudnia 2009 roku zadłużenie wynosiło 32 948,65 zł. W okresie od 25 grudnia 2009 roku do 13 maja 2015 roku A. D. (1) korzystał z przyznanego limitu, którego wysokość nie uległa zmianie. W okresie od 25 grudnia 2009 roku do 8 maja 2015 roku A. D. (1) spłacił kwotę 21 068,21 zł tytułem odsetek, w związku z przyznaniem powyższego limitu.

A. D. (1) zawarł ponadto z (...) Bankiem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. umowę o prowadzenie rachunku karty kredytowej (...) G. z limitem 10 000 zł. Rachunek otwarto w dniu 27 grudnia 2005 roku. Według stanu na dzień 25 grudnia 2009 roku zadłużenie wynosiło 10 112,75 zł. W okresie od 25 grudnia 2009 roku do 7 maja 2015 roku A. D. (1) spłacił kwotę 116 368,68 zł na rachunku karty kredytowej.

Umowę o prowadzenie rachunku karty kredytowej A. D. (1) zawarł także z (...) Bankiem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W.. Według stanu na dzień 25 grudnia 2009 roku zadłużenie wynosiło 19 972,78 zł. A. D. (1) zawarł także w dniu 8 maja 2008 roku umowę o kredyt konsumpcyjny z (...) Bankiem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W.. Według stanu

na dzień 25 grudnia 2009 roku zadłużenie wynosiło 11 221,24 zł. Kredyt został spłacony w całości przez A. D. (1) w dniu 16 maja 2011 roku.

Ponadto A. D. (1), prowadząc indywidualną praktykę lekarską, zawarł z (...) Bankiem Spółka Akcyjną w W. umowę o prowadzenie bieżącego rachunku rozliczeniowego w mBanku. Według stanu na dzień 25 grudnia 2009 roku zadłużenie wynosiło 14 970,45 zł.

A. D. (1) zapłacił podatek od nieruchomości ciążyący na nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...) w wysokości 1 644 zł (za rok 2010 - 289 zł, za rok 2011 - 317 zł, za rok 2012 - 332 zł, za rok 2013 - 346 zł, za rok 2014 - 360 zł).

A. D. (1) poniósł opłaty z tytułu użytkowania wieczystego tej nieruchomości w wysokości 1 570,19 zł za lata 2011 – 2013, w roku 2014 opłata wyniosła 479,73 zł, w roku 2015 - 474,48 zł. W sumie uczestnik uiszczył z powyższego tytułu po 25 grudnia 2009 roku kwotę 2 524,40 zł.

A. D. (1) ponosił także opłaty z tytułu bezumownego korzystania z części gruntu przyległego do nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...): za rok 2010 - razem z odsetkami i kosztami 3 184,06 zł, za rok 2011 – 738 zł uiszczone w roku 2012, za rok 2013 - 738 zł uiszczone w roku 2014, w roku 2016 - 756,70 zł. W sumie uiszczył z tego tytułu po 25 grudnia 2009 roku kwotę 5 416,76 zł.

W dniu 27 maja 2009 roku A. D. (1) zawarł z (...) Spółką Akcyjną w W. umowę leasingu, której przedmiotem był samochód osobowy marki F. (...). Wskazana ruchomość pozostawała własnością leasingodawcy w czasie trwania umowy. Na poczet zobowiązań wynikających z powyższej umowy A. D. (1) poniósł w okresie od 29 maja 2009 roku do 25 grudnia 2009 roku opłaty w łącznej kwocie 29 847,15 zł. Po zakończeniu umowy A. D. (1) nabył własność wskazanego pojazdu, po czym go sprzedał.

Według zapisów w księgach rachunkowych na dzień 30 czerwca 2014 roku Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (...) z siedzibą w B. posiadała zobowiązania wobec A. D. (1) w łącznej kwocie 129 405 zł z tytułu udzielonych pożyczek. Po tej dacie A. D. (1) finansował bieżącą działalność tej Spółki.

M. D. nosi obecnie nazwisko (...), zawarła kolejny związek małżeński. Utrzymuje się w dalszym ciągu z indywidualnie prowadzonej praktyki lekarza stomatologa, osiągając miesięczne dochody w granicach 7 000 -8 000 zł brutto. Ma na utrzymaniu jedno dziecko w wieku 14 lat. Wspiera także finansowo drugie, dorosłe dziecko.

A. D. (1) także pozostaje w kolejnym związku, utrzymuje się w dalszym ciągu z indywidualnie prowadzonej praktyki lekarza chirurga oraz jest zatrudniony w Wojewódzkim Szpitalu (...) w B. osiągając dochód łączny netto w granicach 6 000 zł.

Sąd Rejonowy wskazał, na podstawie jakich dowodów ustalił powyższy stan faktyczny.

Sąd Rejonowy uznał za miarodajne dokumenty, na których się oparł, bowiem ich treść i autentyczność nie budziły wątpliwości, za wyjątkiem treści dokumentu k. 703-705, wobec sprzeczności jego treści z treścią dokumentu z k.573.

Sąd Rejonowy podzielił również wywołane w sprawie opinii biegłych rzeczoznawcy i biegłego rewidenta na okoliczność wyceny składników majątku wspólnego.

Zeznania wnioskodawczyni i uczestnika Sąd Rejonowy obdarzył wiarą jedynie w tej części, w której korespondują ze sobą, potwierdzając się wzajemnie oraz w części, w jakiej znajdują potwierdzenie w dowodach z dokumentów. Przyczyną takiej oceny był głęboki, wieloletni konflikt pomiędzy byłymi małżonkami i wynikająca z powyższego tendencja do prezentacji okoliczności faktycznych w świetle korzystnym z punktu widzenia interesów zeznającego.

Dokonując oceny prawnej ustalonego stanu faktycznego Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z art. 46 k.r.io. w sprawach nieunormowanych w artykułach poprzedzających od chwili ustania wspólności ustawowej do majątku, który był nią objęty, jak również do podziału tego majątku, stosuje się odpowiednio przepisy o wspólności majątku spadkowego

i o dziale spadku, a więc art. 1035-1046 k.c. W art. 1035 k.c. zawarte zostało kolejne odesłanie – do odpowiedniego stosowania przepisów o współwłasności w częściach ułamkowych, a zatem do art. 195-221 k.c. z zachowaniem przepisów art. 1036-1046 k.c.

Podział majątku wspólnego, jeżeli następuje w postępowaniu nieprocesowym uregulowanym w art. 566-567 k.p.c., przebiega z odpowiednim zastosowaniem przepisów o dziale spadku (art. 680-689 k.p.c.), które w art. 688 k.p.c. zawierają odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisów dotyczących zniesienia współwłasności, a w szczególności do art. 618 k.p.c.

Zgodnie z art. 31 k.r.i.o. z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami z mocy ustawy wspólność majątkowa (wspólność ustawowa) obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich (majątek wspólny). Przedmioty majątkowe nieobjęte wspólnością ustawową należą do majątku osobistego każdego z małżonków.

M. i A. małżonków D. łączył ustrój ustawowej wspólności majątkowej, który ustał z dniem uprawomocnienia się wyroku orzekającego rozwiązanie małżeństwa, tj. z dniem 25 grudnia 2009 roku.

W niniejszym postępowaniu sporna pozostawała okoliczność przynależności do majątku wspólnego udziału 15/128 we współwłasności nieruchomości położonej w B. przy ulicy (...). Sąd Rejonowy ustalił, że powyższe prawo majątkowe weszło w skład majątku osobistego A. D. (1), za czym zdaniem Sądu pierwszej instancji przemawiała treść wpisu w księdze wieczystej w powiązaniu z treścią art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. z 2016 roku, poz. 790, ze zm.), zgodnie z którym domniemywa się, że prawo jawne z księgi wieczystej jest wpisane zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym. Powyższe domniemanie nie zostało obalone w toku niniejszego postępowania a wnioskodawczyni nie wykazała inicjatywy dowodowej w tym przedmiocie. Dla porządku wskazać należy, iż współwłasność tej nieruchomości została częściowo zniesiona postanowieniem Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej z dnia 22 marca 2010 roku w sprawie I Ns 514/08, co pozostaje jednak bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy niniejszej.

Brak było także podstaw do przyjęcia, aby w skład majątku wspólnego wchodziły środki pieniężne ulokowane na rachunkach terminowej lokaty oszczędnościowej w (...) Banku Spółce Akcyjnej z siedzibą w L. oraz w (...) Banku Spółce Akcyjnej z siedzibą w K.. Wskazać należy, iż data postawienia środków do dyspozycji posiadacza tych rachunków przypadła na kilka miesięcy przed ustaniem wspólności ustawowej małżonków D. i zarówno wnioskodawca jak i uczestnik wskazywali na okoliczność, iż środki te zostały zużyte przed ustaniem wspólności ustawowej. Brak było zatem wiarygodnego dowodu pozwalającego na ustalenie, iż w dniu 25 grudnia 2009 roku omawiane środki pieniężne nie zostały jeszcze wydatkowane w całości. Podkreślić należy, iż rozliczeniu nie podlegają zbyte składniki majątku wspólnego, jeśli zbycie nastąpiło w czasie trwania wspólności. Każdy z małżonków ma bowiem uprawnienie do zarządzania majątkiem wspólnym, nawet jeśli te inwestycje lub rozporządzenia są niekorzystne.

W pozostałym zakresie skład majątku wspólnego nie był kwestionowany. W zakresie ruchomości objętych wspólnością ustawową postępowanie zostało umorzone wobec cofnięcia wniosku w tym zakresie.

Zgodnie z art. 43 § 1 k.r.i.o. udziały małżonków D. w zgromadzonym majątku są równe. Wartość majątku objętego wspólnością ustawową ustalona została na kwotę 906 420,18 zł. Wartość udziału 1/2 części to 453 210,09 zł. Wnioskodawczyni przyznano składniki majątkowe o wartości 603 541 zł, zatem jest ona zobowiązana do uiszczenia uczestnikowi dopłaty w kwocie 150 330,91 zł.

Wnioskodawczyni jest ponadto zobowiązana do rozliczenia się w niniejszym postępowaniu ze zbycia składnika majątku wspólnego w postaci samochodu osobowego marki P. (...). Zbycie powyższego składnika nastąpiło po ustaniu wspólności ustawowej, bez zgody uczestnika. Wnioskodawczyni nie przedstawiła dokumentu wskazującego cenę sprzedaży, toteż Sąd Rejonowy przyjął do rozliczeń kwotę wskazaną w opinii biegłego rzeczoznawcy (32 830 zł). Ostatecznie Sąd Rejonowy zasądził zatem od M. S. na rzecz A. D. (1) tytułem dopłaty kwotę 166 745,91 zł.

Stosownie do art. 567 § 1 k.p.c. w zw. z art. 686 k.p.c. należało dokonać rozliczeń z tytułu posiadania przedmiotów należących do majątku objętego wspólnością, pobranych pożytków i innych przychodów, a także poczynionych na ten majątek nakładów i spłaconych długów w okresie między ustaniem wspólności a dokonaniem podziału majątku wspólnego.

W myśl art 45 § 1 i § 3 k.r.io. każdy z małżonków powinien zwrócić wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na jego majątek osobisty, z wyjątkiem wydatków i nakładów koniecznych na przedmioty majątkowe przynoszące dochód. Może żądać zwrotu wydatków i nakładów, które poczynił ze swojego majątku osobistego na majątek wspólny. Nie można żądać zwrotu wydatków i nakładów zużytych w celu zaspokojenia potrzeb rodziny, chyba że zwiększyły wartość majątku w chwili ustania wspólności. Przepisy powyższe stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy dług jednego z małżonków został zaspokojony z majątku wspólnego. W przypadku długów związanych z majątkiem wspólnym i ciężących na obojgu małżonkach, które spłacone zostały z własnych środków jednego z małżonków po ustaniu wspólności ustawowej, podstawę ich rozliczenia stanowi odpowiednio stosowany art. 207 k.c. Wzajemne roszczenia małżonków z tytułu spłacenia tych długów podlegają rozpoznaniu w postępowaniu o podział majątku wspólnego. Sąd w postępowaniu o podział majątku wspólnego dokonuje też rozliczeń z tytułu nakładów z majątku osobistego poczynionych na majątek objęty wspólnością w okresie między ustaniem wspólności a dokonaniem podziału majątku wspólnego.

Sąd pierwszej instancji uznał za niezasadne zgłoszone w niniejszym postępowaniu żądania uczestników z tytułu posiadania poszczególnych przedmiotów objętych wspólnością ustawową (vide: pismo k. 528v pkt II., pismo k. 564).

Co do zasady współwłaściciel może domagać się od pozostałych współwłaścicieli, korzystających z rzeczy wspólnej z naruszeniem art. 206 k.c. w sposób wyłączający jego współposiadanie, wynagrodzenia za korzystanie z tej rzeczy na podstawie art. 224 § 2 k.c. lub art. 225 k.c. (por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2013 roku, III CZP 88/12, OSNC 2013/9/103). Podkreślić należy, iż zgodnie z treścią art. 206 k.c. każdy ze współwłaścicieli jest uprawniony do współposiadania rzeczy wspólnej oraz do korzystania z niej w takim zakresie, jaki daje się pogodzić ze współposiadaniem i korzystaniem z rzeczy przez pozostałych współwłaścicieli. Z przepisu powyższego nie wynika zatem aby współwłaściciel miał uprawnienie do korzystania z rzeczy wspólnej tylko w takiej części, która odpowiada wielkości jego udziału (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2001 roku, III CKN 21/99). Współwłaściciel jest przy wykonaniu własności rzeczy wspólnej ograniczony prawami innych współwłaścicieli, w szczególności ich uprawnieniem do korzystania i współposiadania rzeczy wspólnej i jeśli korzysta z nieruchomości wspólnej z wyłączeniem pozostałych współwłaścicieli ma obowiązek rozliczyć uzyskane z tego tytułu korzyści (por. uchwała Sadu Najwyższego z dnia 10 maja 2006 roku, III CZP 9/2006, OSNC 2007/3/37). Uczestnicy wywodzili swoje żądanie jedynie z faktów korzystania przez drugiego z małżonków ze składników majątku objętego wspólnością ustawową ponad przysługujący im udział, nie udowodnili jednak aby druga strona wykonywała swoje uprawnienia właścicielskie w taki sposób, który faktycznie wyłączałby współwłaściciela z korzystania z opisywanych składników. W szczególności nie podjęli żadnych prób mających na celu realizację przysługującego im uprawnień do współposiadania i korzystania z opisanych we wskazanych pismach rzeczy wspólnych. Ruchomości stanowiące wyposażenie gabinetu stomatologicznego prowadzonego przez wnioskodawczynię, jak również samochód osobowy marki P. (...), za zgodą uczestnika pozostawały w posiadaniu wnioskodawczyni, a z kolei wnioskodawczyni nie była zainteresowana dalszym zamieszkiwaniem we wspólnym domu z uwagi na rozpoczęcie kolejnego związku.

Za zasadne Sąd Rejonowy uznał żądania uczestnika dotyczące zwrotu wydatków poniesionych w okresie między ustaniem wspólności a dokonaniem podziału majątku wspólnego z tytułu podatku od wspólnej nieruchomości w łącznej kwocie 1 644 zł (za rok 2015 A. D. (1) uiszczył kwotę 360 zł, k.789, nie wnosił jednakże o zwrot połowy kwoty uiszczonej z tego tytułu – vide treść pisma z k. 784), opłat z tytułu użytkowania wieczystego tej nieruchomości w łącznej kwocie 2 524,40 zł, opłaty z tytułu bezumownego korzystania z części nieruchomości przylegającej do tej nieruchomości w łącznej kwocie 5 416,76 zł, spłaconego kredytu hipotecznego „Własny Kąt hipoteczny” w łącznej kwocie 73 295,18 zł (w tym zakresie należy uwzględnić, iż Sąd pierwszej instancji był związany żądaniem – k. 784).

Łącznie z tego tytułu uczestnik poniósł kwotę 82 880,34 zł, a zatem zasadnie żądał zwrotu od wnioskodawczynie kwoty 41 440,17 zł.

Za niezasadne Sąd Rejonowy uznał dalej idące żądania uczestnika, dotyczące spłaty zobowiązań przez niego zaciągniętych w czasie trwania wspólności ustawowej, po jej ustaniu. Jeżeli w czasie trwania wspólności majątkowej dług został zaciągnięty tylko przez jednego z małżonków i jeżeli dłużnikiem w stosunku do wierzyciela pozostaje tylko ten małżonek, a korzyść majątkowa uzyskana w ten sposób została następnie przeznaczona na majątek wspólny, to korzyść ta może być – stosownie do okoliczności, wynikających z ustaleń faktycznych każdego konkretnego przypadku – traktowana jako nakład z majątku tego z małżonków, który zaciągnął osobiste zobowiązanie, na majątek wspólny i rozliczana między małżonkami jako roszczenie z tytułu nakładów dokonanych na majątek wspólny. Wymaga to jednak ustalenia, na co zostały przeznaczone środki finansowe uzyskane w wyniku zaciągnięcia zobowiązania przez jednego z małżonków (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2014 roku, IV CSK 203/13).

Wnioskodawczynie zakwestionowała okoliczność przeznaczenia na majątek wspólny środków pieniężnych pochodzących z kredytów zaciągniętych wyłącznie przez A. D. (1) oraz wydatkowanych w ramach prowadzonych wyłącznie na rzecz A. D. (1) rachunków kart kredytowych i limitów kredytowych, a uczestnik nie przedstawił na te okoliczności dowodów, pomimo obowiązku wskazanego w art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c.

A. D. (1) zawierał umowy ubezpieczenia budynku mieszkalnego posadowionego na wspólnej nieruchomości. Z tego tytułu uiszczył składki w wysokości 600 zł i 598 zł, ale nie żądał rozliczenia tych kwot.

Jako spłacony z majątku wspólnego dług A. D. (1) należało potraktować uiszczony w czasie trwania wspólności ustawowej należności z tytułu umowy leasingu pojazdu mechanicznego marki F. (...) zawartej przez uczestnika. Na poczet zobowiązań wynikających z tej umowy A. D. (1) poniósł w okresie od 29 maja 2009 roku do 25 grudnia 2009 roku opłaty w łącznej kwocie 29 847,15 zł, a zatem obowiązany jest zwrócić wnioskodawczynie połowę tej kwoty.

Nie podlegały rozliczeniu w niniejszym postępowaniu środki wydatkowane przez A. D. (1) po dniu 25 grudnia 2009 roku na finansowanie działalności spółki (...) (określanych jako pożyczki udzielane na rzecz wskazanej osoby prawnej; ostatecznie żądanie zostało sprecyzowane w piśmie k. 808-811). Podstawą faktyczną tego żądania było wydatkowanie środków z majątku osobistego uczestnika (a w każdym razie nie przedstawiono dowodu na okoliczność, iż środki na powyższy cel były wydatkowane w czasie trwania wspólności ustawowej) na rzecz wskazanej osoby prawnej, a zatem wydatki te nie stanowiły wydatków na majątek wspólny małżonków D. tylko na rzecz odrębnego podmiotu prawnego. Przysługujące ewentualnie z tego tytułu A. D. (1) wierzytelności mogą być dochodzone w odrębnym procesie.

Rozstrzygnięcie z pkt VII. postanowienia Sąd Rejonowy uzasadnił art. 355 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oraz art. 512 § 1 k.p.c.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania Sąd Rejonowy uzasadnił art. 520 § 1 k.p.c.

Rozstrzygnięcia z pkt IX. i X. postanowienia, dotyczących rozliczenia wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa, Sąd Rejonowy uzasadnił art. 83 ust. 2 w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2014 roku, poz. 1025, ze zm.) w zw. art. 520 § 1 k.p.c.

*

Apelację od tego postanowienia wniosła uczestniczka M. S., zaskarżając postanowienie Sądu Rejonowego w części, a mianowicie:

a) w pkt I. i w pkt III. w części nieuwzględniającej, że w skład majątku wspólnego wchodzi także udział 17/128 części we współwłasności nieruchomości położonej w B. przy ulicy (...), dla której Sąd Rejonowy w Białej Podlaskiej prowadzi księgę wieczystą nr (...) o wartości 206 390 zł,

b) w pkt I. 1. w części nieuwzględniającej przy ustalaniu wartości opisanego tam prawa obciążenia hipotecznego,

c) w pkt II. w całości,

d) w pkt IV. w części oddalającej wniosek wnioskodawczynie o zasądzenie od uczestnika wynagrodzenia za korzystanie przez A. D. (1) z majątku wspólnego.

Wnioskodawczynie zarzuciła zaskarżonemu postanowieniu:

1. obrazę przepisów, a mianowicie art. 233 k.p.c., wynikającą z przyjęcia, że w skład majątku wspólnego stron nie wchodzi udział 17/128 części we współwłasności nieruchomości położonej w B. przy ulicy (...), dla której Sąd Rejonowy w Białej Podlaskiej prowadzi księgę wieczystą nr (...) o wartości 206 390 zł, a nabycie nastąpiło za fundusze odrębne nabyte w drodze darowizny w sytuacji, gdy:

- z treści aktu wynika, że zakup udziałów nastąpił w czasie obowiązywania wspólności ustawowej M. S. i A. D. (1),

- wnioskodawczynie nie była obecna przy sporządzaniu umowy i nie potwierdziła, by środki na zakup udziałów pochodziły z darowizny,

- przedmiotowy akt nie mógł wyłączać skutków wynikających z art. 31 k.r.io., a strony nie zawarły w tym przedmiocie małżeńskiej umowy majątkowej

i w rezultacie tego niezastosowanie art. 31 k.r.io. i niezasadne zastosowanie art. 3 i art. 10 u.k.w.ih.;

2. obrazę art. 684 k.p.c. w zw. z art. 567 § 3 k.p.c. i art. 46 k.r.io. w zw. z art. 1038 k.c., art. 1035 k.c. i art. 212 k.c. przez nieuwzględnienie przy określeniu prawa wieczystego użytkowania nieruchomości opisanego w pkt I. 1 postanowienia. że jest ono obciążone hipoteką w wysokości 87 079 CHF i nieuwzględnienie tej okoliczności przy ustaleniu dopłat;

3. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zgromadzonego materiału dowodowego wynikającą z pominięcia zeznań wnioskodawczynie, złożonej przez nią dokumentacji fotograficznej i nieuwzględnienie tego, że uczestnik nie zaprzeczył podawanym przez wnioskodawczynię okolicznościom i w rezultacie tego przyjęcie, że roszczenie wnioskodawczynie o zasądzenie od uczestnika wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości wspólnej nie zostało udowodnione i było wywodzone jedynie z korzystania przez uczestnika z nieruchomości wspólnej.

Wnioskodawczynie wniosła o:

1. zmianę zaskarżonego postanowienia w pkt I. 1. i w pkt III. w zaskarżonej części i po ustaleniu, że w skład majątku wspólnego M. S. i A. D. (1) wchodzi także udział 17/128 części we współwłasności nieruchomości położonej w B. przy ulicy (...), objętej księgą wieczystą nr (...) o wartości 206 390 zł, zmianę zaskarżonego postanowienia w punkcie I. b i przyznanie tej nieruchomości A. D. (1),

2. zmianę zaskarżonego postanowienia w pkt I. 1. i ustalenie, że wartość tego składnika z uwzględnieniem jego obciążenia hipotecznego wynosi 224 601,36 zł,

3. zmianę zaskarżonego postanowienia w pkt II. w zaskarżonej części przez zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawczynie kwoty 133 988,23 zł, w terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia w sprawie niniejszej, z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w razie uchybienia terminowi płatności, poczynając od dnia zgłoszenia roszczenia do dnia zapłaty,

4. zmianę zaskarżonego postanowienia w pkt IV. w części oddalającej wniosek wnioskodawczynie o zasądzenie od uczestnika wynagrodzenia za korzystanie przez A. D. (1) z majątku wspólnego przez zasądzenie z tego tytułu od uczestnika na rzecz wnioskodawczynie kwoty 11 717 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia zgłoszenia tego roszczenia do dnia zapłaty,

5. zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni kosztów postępowania według norm obowiązujących za obie instancje.

Ponadto wnioskodawczyni wniosła o dopuszczenie w postępowaniu apelacyjnym dowodu z tabeli kursów średnich walut NBP na okoliczność wysokości obciążenia hipotecznego nieruchomości w dniu 5 grudnia 2016 roku w złotych polskich.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni nie jest zasadna.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że Sąd Odwoławczy sprawdził wartość przedmiotu zaskarżenia apelacją wnioskodawczyni, bowiem w okolicznościach sprawy powinna odpowiadać zakresowi żądanej przez wnioskodawczyni zmiany zaskarżonego postanowienia w pkt II. i IV., gdyż te różnice (łącznie) wyznaczają wartość przedmiotu zaskarżenia, niewłaściwie oznaczoną przez wnioskodawczynię w apelacji.

W zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia, a objętym granicami zaskarżenia, Sąd Rejonowy poczynił w sprawie prawidłowe ustalenia faktyczne i ocenił dowody zgodnie z dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy przyjmuje te ustalenia za własne.

Odnosząc się do zarzutu wnioskodawczyni naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., w ocenie Sądu Okręgowego, mimo częściowo nietrafnego uzasadnienia, Sąd Rejonowy prawidłowo nie zaliczył do majątku wspólnego uczestników postępowania udziału 17/128 części we współwłasności nieruchomości położonej w B. przy ulicy (...), objętej księgą wieczystą nr (...), o wartości 206 390 zł.

Wskazać należy, że w dniu 23 września 1997 roku została zawarta umowa sprzedaży pomiędzy F. O. i D. F. (jako sprzedającymi) a K. D., F. D., R. D., T. D. i A. D. (1) (kupującymi), zgodnie z którą K. i F. małżonkowie D. nabyli do majątku wspólnego udział 30/128 części w nieruchomości położonej w B. przy ulicy (...), objętej księgą wieczystą nr (...), R. D. udział 15/128 części w tej nieruchomości, T. D. udział 15/128 części w tej nieruchomości, A. D. (1) udział 15/128 części w tej nieruchomości. Nabycie udziałów nastąpiło za wskazaną w akcie notarialnym łączną kwotę 100 000 zł, a w odniesieniu do A. D. (1) wskazano, że nabył on swój udział za fundusze odrębne nabyte w drodze darowizny od rodziców. Następnie umową z dnia 17 maja 1998 roku T. D., R. D. i A. D. (1) nabyli jeszcze udziały po 2/128 części we współwłasności tej nieruchomości (akt notarialny – k. 43,44, odpis z księgi wieczystej – k. 15-16).

Sąd Okręgowy nie podziela wyводу Sądu pierwszej instancji, jakoby w niniejszej sprawie na podstawie art. 3 ust. 1 u.k.w.i.h. należało przyjąć domniemanie, iż udział A. D. (1) w tej nieruchomości stanowi jego majątek osobisty i na wnioskodawczyni spoczywał ciężar obalenia tego domniemania.

Zgodnie z art. 32 k.r.io. i art. 33 k.r.io. w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2004 roku, Nr 162, poz. 1691), w związku z art. 5 ust. 5 pkt 1 cyt. wyżej ustawy nowelizującej, zgodnie z którym przepisy dotychczasowe stosuje się do oceny skutków czynności zobowiązujących lub rozporządzających małżonków i ich odpowiedzialności za zobowiązania sprzed wejścia w życie ustawy, dorobkiem małżonków są przedmioty majątkowe nabyte w czasie trwania wspólności ustawowej przez oboje małżonków lub przez jednego z nich, a w szczególności pobrane wynagrodzenie za pracę oraz za inne usługi świadczone osobiście przez któregokolwiek z małżonków oraz dochody z majątku wspólnego jak również z odrębnego majątku każdego z małżonków. Majątek odrębny stanowią zaś przedmioty nabyte w okolicznościach wskazanych w art. 33 pkt 1 – 10 k.r.io.

Przepis art. 32 § 1 k.r.io. stwarzał domniemanie przynależności do majątku dorobkowego przedmiotów majątkowych nabytych w czasie trwania wspólności ustawowej przez oboje małżonków lub przez jednego z nich. Zatem przynależność przedmiotów nabytych w trakcie wspólności majątkowej do majątku odrębnego (obecnie osobistego) a nie wspólnego obowiązany jest udowodnić zainteresowany tym małżonek. Jest to domniemanie, które zarazem obala

domniemanie zgodności stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym (art. 3 u.k.w.i.h.), jeżeli tylko zostanie wykazane, że między małżonkami istniała w dacie nabycia nieruchomości wspólność ustawowa (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2009 roku, II CSK 450/08, Lex nr 599753).

Akt notarialny zaświadcza o dokonaniu czynności prawnej (oświadczenia woli) i w tej mierze korzysta z domniemania prawdziwości, oraz domniemania zgodności z prawdą tego, co zostało w nim urzędowo zaświadczone. Z domniemania zgodności z prawdą nie korzystają natomiast inne, zawarte w akcie notarialnym – zgodnie z wolą stron – stwierdzenia, np. oświadczenia wiedzy. Będące oświadczeniem wiedzy, oświadczenie jednego z małżonków o przynależności nabywanego prawa do jego majątku odrębnego, nie uzyskuje mocy dowodowej należnej dokumentom urzędowym przez fakt złożenia go przed notariuszem i zamieszczenia w akcie notarialnym, a co za tym idzie nie może być uznane za wystarczające dla stwierdzenia, że objęte czynnością prawo majątkowe weszło do tego majątku (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2003 roku, IV CK 283/02, Lex nr 602280).

Powyższe uwagi nie prowadzą jednak do ustalenia w niniejszej sprawie, iż A. D. (1) nie obalił domniemania z art. 32 § 1 k.r.io. W ocenie Sądu Okręgowego wiarygodne w tej części są zeznania A. D. (1), z których wynika, iż udziały w tej nieruchomości zostały nabyte za pieniądze będące darowizną na jego rzecz od rodziców, przy czym to rodzice zapłacili bezpośrednio za te udziały (k. 866, 47v-48v). Zeznania te są przekonujące, gdyż:

1. korespondują z zapisem w akcie notarialnym Rep. A nr (...), w którym w obecności rodziców uczestnika i jego samego zawarto nie tylko ogólnikowy zapis o nabyciu za środki z majątku odrębnego, ale też i o pochodzeniu tych środków z darowizny od rodziców na jego rzecz,
2. korespondują z okolicznościami nabycia tych udziałów w nieruchomości, które nabywali także rodzice uczestnika i dwaj jego bracia; widoczne zatem jest zaangażowanie całej rodziny D. w nabycie udziałów w tej nieruchomości, co świadczy o wiarygodności zeznań A. D. (1), iż to jego rodzice byli inicjatorami nabycia tych udziałów i od nich pochodziły środki na ich nabycie,
3. poza wspomnianymi udziałami, nabywanymi na wiele lat przed rozpadem małżeństwa uczestników i przy braku dowodów świadczących o tym, że już wówczas działali oni na niekorzyść majątku wspólnego w celu zabezpieczenia swoich osobistych interesów, uczestnicy nie zawierali innych umów dotyczących nabywania składników znacznej wartości do majątku odrębnego, co uwiarygadnia okoliczności nabycia tychże udziałów w ramach decyzji rodziny D. i sfinansowanie tego zakupu przez rodziców uczestnika.

Z kolei wnioskodawczyni przyznała, że nie wiedziała o tej nieruchomości, nie zna szczegółów jej nabycia, myśli, że nabył je jej były mąż ze swoją rodziną (k. 863).

Tym samym, w ramach swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.), należało uznać dowód z zeznań uczestnika za wystarczający do obalenia omówionego wyżej domniemania wynikającego z faktu nabycia tych udziałów w trakcie trwania wspólności ustawowej stron, bowiem zgodnie z art. 33 pkt 2 i 3 k.r.io. w brzmieniu obowiązującym w dacie czynności prawnej do majątku odrębnego wchodziły przedmioty nabyte za środki pochodzące z darowizny dokonanej na rzecz jednego z małżonków.

Ponadto należało mieć na uwadze, że prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej z dnia 22 marca 2010 roku, I Ns 514/08, zapadłym już po ustaniu wspólności ustawowej między stronami, Sąd Rejonowy dokonał zniesienia współwłasności przedmiotowej nieruchomości w ten sposób, że:

- a) podzielił fizycznie działkę nr (...) na działki o numerach (...),
- b) działkę nr (...) przyznał na współwłasność w częściach równych A. D. (1), R. D., T. D. oraz K. i F. małżonkom D.,

c) ustanowił odrębną własność lokali w budynku znajdującym się na działce nr (...), przyznając poszczególne lokale współwłaścicielom, przy czym A. D. (1), R. D., T. D. oraz K. i F. małżonkom D. w częściach równych lokal użytkowy nr (...) i lokal mieszkalny nr (...),

d) działkę nr (...) przyznał na współwłasność dotychczasowym współwłaścicielom w dotychczasowych udziałach (postanowienie – k. 210-212 akt I Ns 514/08).

Przedmiotowe postanowienie zostało ujawnione w księgach wieczystych, czego następstwem było:

a) zamknięcie dotychczasowej księgi wieczystej nr (...),

b) założenie nowej księgi wieczystej nr (...) dla nieruchomości stanowiącej zabudowaną działkę nr (...) i nowych ksiąg wieczystych dla wyodrębnionych lokali,

c) przeniesienie działki nr (...) do księgi wieczystej nr (...) (w której znajduje się również inna działka nr (...)), a właścicielem tej nieruchomości są obecnie A. S. i U. S.,

d) podział działki nr (...) na działki o numerach (...) (dla której założono księgę wieczystą nr (...)) i (...) (dla której założono księgę wieczystą nr (...))

(dane z ksiąg wieczystych o w/w numerach dostępne na stronie <https://bip.ms.gov.pl/pl/rejestry-i-ewidencje/ksiegi-wieczyste>, przy czym zgodnie z art. 2 u.k.w.ih. nikt nie może zasłaniać się nieznaną wpisów w księgach wieczystych).

Z mocy art. 365 § 1 k.p.c. Sądy rozpoznające niniejszą sprawę są związane prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej z dnia 22 marca 2010 roku, I Ns 514/08, znoszącym współwłasność tej nieruchomości (które jedynie w części dotyczącej ustanowienia odrębnej własności lokali w budynku na działce nr (...) wymagało konstytucyjnego wpisu do księgi wieczystej – art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 roku o własności lokali, Dz. U. z 2015 roku, poz. 1892, zresztą wpis ten już nastąpił) i także z tego względu nie byłoby możliwe ustalenie, że w skład majątku wspólnego stron wchodzi udział w nieruchomości opisany w apelacji i przyznanie go uczestnikowi w ramach podziału majątku wspólnego.

Sąd Okręgowy nie podziela również zarzutu apelacji wnioskodawczyni dotyczącego uwzględnienia obciążenia hipotecznego przy ustalaniu wartości prawa użytkowania wieczystego nieruchomości składającej się z działek gruntu o numerach ewidencyjnych (...) o powierzchni 980 m², dla której Sąd Rejonowy w Białej Podlaskiej prowadzi księgę wieczystą nr (...) oraz związanego z tym prawem prawa własności budynku mieszkalnego.

Zagadnienie będące istotą tego zarzutu należy uznać za dyskusyjne w orzecznictwie sądów powszechnych i Sądu Najwyższego.

Z jednej strony prezentowany jest pogląd (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2013 roku, II CSK 650/12, Lex nr 1408410), że w przypadku obciążenia nieruchomości hipoteką, także z tytułu kredytu udzielonego wspólnie małżonkom w czasie trwania wspólności ustawowej i jej przyznania w sprawie o podział majątku wspólnego jednemu z byłych małżonków, powinno to nastąpić z uwzględnieniem wartości nieruchomości pomniejszonej o wartość obciążenia hipotecznego. Za takim stanowiskiem przemawia to, że najczęściej to dłużnik rzeczowy posiadający nieruchomość będzie odpowiadał za spłatę długu hipotecznego. Eliminuje to w przyszłości potrzebę dokonywania rozliczeń z tytułu spłaty kredytu po podziale majątku wspólnego. Zgodnie z art. 376 § 1 k.c. o zakresie regresu decyduje stosunek wewnętrzny między współdłużnikami solidarnymi i będzie należało uznać, że skoro obciążenie hipoteczne z tytułu kredytu zostało uwzględnione przy podziale majątku wspólnego na korzyść małżonka, który otrzymał nieruchomość, nie będzie on mógł domagać się od drugiego zwrotu połowy kwoty kredytu spłaconego po podziale majątku wspólnego. Oczywiście podział majątku wspólnego w żaden sposób nie wpływa na prawa osób trzecich, w tym banku, co oznacza, że bank jako wierzyciel będzie mógł nadal domagać się spłaty kredytu także od

małżonka, który nieruchomości nie otrzymał. Jeżeli jednak doszłoby do tego po podziale majątku wspólnego, na podstawie art. 376 § 1 k.c. będzie należało przyjąć, że ten drugi małżonek będzie mógł domagać się zwrotu całej kwoty spłaconej bankowi z tego tytułu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 26 października 2011 roku, I CSK 41/11, Lex nr 1101323, podobnie wyrok Sądu Najwyższego z 2 kwietnia 2009 roku, IV CSK 566/08, Lex nr 564826). Należy uznać, że w ten sposób orzeczenie działowe wpłynęło na treść wewnętrznego stosunku regresowego.

Nie można natomiast podzielić argumentu podnoszonego w tego rodzaju sprawach, jakoby nieuwzględnienie obciążenia hipotecznego przy ustaleniu wartości nieruchomości pozbawiało małżonka, który spłacił w jakiejś części taki kredyt po podziale majątku wspólnego, możliwości domagania się od drugiego zwrotu odpowiedniej części (co do zasady połowy z uwagi na równą wysokość udziałów w majątku wspólnym – art. 43 § 1 k.r.i.o.), z uwagi na prekluzję przewidzianą w art. 618 § 3 k.p.c. Prekluzja taka może bowiem objąć tylko te roszczenia, które istniały w czasie dokonywania podziału majątku wspólnego, a skoro wspólny dług został spłacony po prawomocnym podziale majątku wspólnego, ten z małżonków, który go spłacił, nadal może domagać się od drugiego zwrotu odpowiedniej części. Zasadą bowiem jest, że podział majątku wspólnego nie jest podziałem wspólnych długów. Reasumując, jeżeli w sprawie doszło do uwzględnienia w wartości nieruchomości obciążenia hipotecznego, rozliczenie nastąpi w oparciu o zmodyfikowany tym samym stosunek wewnętrzny (co wykluczy regres, jeżeli kredyt spłacił małżonek, który otrzymał nieruchomość, a jeżeli spłacił drugi – regres obejmie całość spłaty kredytu), natomiast, jeżeli taka sytuacja nie miała miejsca – spłacony wspólny dług będzie rozliczany zgodnie z wielkością udziałów w majątku wspólnym.

Z drugiej strony prezentowane jest stanowisko, że w praktyce obrotu nieruchomościami obciążenie hipoteką nie ma wpływu na wartość nieruchomości, ale na sposób rozliczenia ceny nabycia między stronami umowy przenoszącej własność. Powszechna jest praktyka, w której nabywca nieruchomości przekazuje część ceny bezpośrednio wierzycielowi hipotecznemu celem zaspokojenia wierzytelności zabezpieczonej hipoteką. Nabywca nieruchomości nie jest bowiem zainteresowany, nawet za stosownym ekwiwalentem, utrzymaniem odpowiedzialności rzeczowej za cudzy dług na nabywanej nieruchomości. Widoczne jest to w sposób szczególny w przypadku tzw. kredytów frankowych, w których z uwagi na znaczny wzrost kursu franka szwajcarskiego i ryzyko zmienności tego kursu w przyszłości, a także niepewność związaną z postulowanymi rozwiązaniami ustawowymi problemu tych kredytów, nie istnieje w praktyce rynek obrotu nieruchomościami obciążonych hipotekami z tytułu takich kredytów bez ich zrzeczenia się przez bank (np. na skutek obciążenia hipoteką innej nieruchomości sprzedającego), bądź bez równoczesnej spłaty wierzytelności zabezpieczonej hipoteką. Próba uwzględnienia w wycenie takiej nieruchomości obciążenia hipotecznego (np. poprzez obniżenie jej wartości o wysokość pozostałego do spłaty kredytu zabezpieczonego hipoteką według obecnego kursu franka szwajcarskiego) prowadzi do rezultatów trudnych do zaakceptowania, np. do określenia zerowej wartości nieruchomości (np. gdy wysokość wierzytelności zabezpieczonej hipoteką przewyższa wartość nieruchomości) bądź do określenia wartości nieruchomości na bardzo niskim poziomie w porównaniu do jej cech rynkowych. Z tych względów w stanie faktycznym analogicznym do stanu faktycznego niniejszej sprawy, w wyroku z dnia 26 stycznia 2017 roku, I CSK 54/16, Sąd Najwyższy opowiedział się za poglądem, iż hipoteka obciążająca nieruchomość byłych małżonków będących zarówno dłużnikami osobistymi jak i rzeczowymi banku (do chwili podziału) nie ma wpływu na wartość rynkową nieruchomości przyjmowaną za podstawę ustalenia spłaty bądź dopłaty.

Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie, z uwagi na fakt, iż oboje małżonkowie zaciągnęli wspólnie zobowiązanie z tytułu kredytu udzielonego im we frankach szwajcarskich dotyczące wspólnego mienia (k. 457-462), zabezpieczone rzeczowo hipoteką na ich wspólnej nieruchomości, uznał ustalenie przez Sąd Rejonowy wartości tej nieruchomości (ściśle rzecz biorąc prawa użytkowania wieczystego gruntu i związanego z nim prawa własności posadowionego budynku mieszkalnego), bez uwzględnienia obciążenia hipotecznego, za prawidłowe. Wprawdzie w następstwie tej czynności między byłymi małżonkami po prawomocnym podziale majątku wspólnego mogą powstać rozliczenia z tytułu spłaconego wspólnego długu (jeżeli kredyt będzie spłacany przez jedno z nich bądź oboje w innych częściach niż po połowie), a w braku porozumienia będą oni wzajemnie dochodzić sądownie rozliczenia spłaconych części wspólnego długu, jednakże w ten sposób ryzyko zmienności kursu franka szwajcarskiego w równym stopniu będzie obciążać oboje uczestników. Nie będzie zatem tak, aby jedno z nich zostało w przyszłości pokrzywdzone w następstwie istotnego wzrostu bądź spadku kursu franka szwajcarskiego, albo zmiany prawa w zakresie sposobu spłaty tego

rodzaju kredytów. Jeżeli kredyt ten będzie spłacać wyłącznie wnioskodawczyni (której niewątpliwie będzie zależeć na jego terminowej spłacie, gdyż jej przyznano nieruchomości), będzie mogła dochodzić od uczestnika zwrotu połowy kwot zapłaconych bankowi.

Z tego też względu Sąd Okręgowy pominął dowód z tabeli kursu walut dołączonej do apelacji, gdyż dokument ten nie miał żadnego znaczenia dla prawidłowości rozliczenia pomiędzy stronami wartości przedmiotowej nieruchomości i uznał za niezasadne zarzuty naruszenia przepisów prawa procesowego i materialnego w zakresie tego ustalenia.

Sąd Okręgowy nie podziela również trzeciego z zarzutów apelacji, dotyczących roszczenia wnioskodawczyni o wynagrodzenie z tytułu korzystania przez uczestnika z nieruchomości wspólnej. Poza sporem przy tym jest, że uczestnik nie czerpał pożytków z przedmiotowej nieruchomości (ani naturalnych, ani cywilnych), a podstawą żądania wnioskodawczyni był sam fakt zamieszkiwania przez niego we wspólnym domu po wyprowadzeniu się z niego przez wnioskodawczynię. Wnioskodawczyni w apelacji wywodzi, iż opuściła dom wbrew własnej woli, gdyż wielokrotnie została pobita przez męża, a po tygodniu od jej wyprowadzenia się z uczestnikiem zamieszkała tam jego obecna partnerka.

Słusznie jednak Sąd Rejonowy podkreślił, że zgodnie z art. 206 k.c., stosowanym odpowiednio z mocy art. 1035 k.c. i art. 46 k.r.io., każdy ze współwłaścicieli jest uprawniony do współposiadania całej rzeczy wspólnej oraz do korzystania z niej w takim zakresie, jaki daje się pogodzić ze współposiadaniem i korzystaniem z rzeczy przez pozostałych współwłaścicieli. Wprawdzie wnioskodawczyni zeznawała, że została przez byłego męża pobita i wyprowadziła się ze wspólnego domu ze względu na swoje bezpieczeństwo (k. 863), ale nie podjęła żadnych czynności zmierzających do ustalenia sposobu korzystania ze wspólnej nieruchomości, czy też zabezpieczenia jej uprawnienia do korzystania ze wspólnego domu. Charakterystyczne jest, że zarazem wnioskodawczyni przyznała, że wyprowadziła się do R., do jej obecnego męża (k. 863). Wnioskodawczyni przyznała również, że mimo wyprowadzenia się nadal miała pilota do bramy garażowej i klucze do wspólnego domu, które przekazała synowi (k. 864v, 867v). Nie jest też tak, aby uczestnik nie zaprzeczał swemu nagannemu zachowaniu wobec byłej żony, gdyż wyraźnie zeznał, że zaprzecza, aby dokumentacja fotograficzna obrażeń byłej żony dotyczyła jego zachowania (k. 865) i że są to zmyślenia (k. 868). A. D. (1) zeznał też, że wnioskodawczyni wyprowadziła się do nowego partnera do R., gdzie wspólnie wykańczali dom, a sama wyprowadzka nastąpiła w czasie ferii, na których przebywał wspólnie z synami. Wszystkie sprawy dotyczące pobicia wnioskodawczyni były umarzone, gdyż była to jedynie strategia rozwodowa (k. 865). Wnioskodawczyni potwierdziła, że nie doszło do skazania uczestnika, aczkolwiek tłumaczyła to swoją rezygnacją z postępowania karnego (k. 863v). Dodać też trzeba, że nawet po wyprowadzeniu się wnioskodawczyni ze wspólnego domu korzystali synowie stron.

W tym stanie rzeczy Sąd Rejonowy słusznie przyjął, że nie można przyjąć, aby wnioskodawczyni została bezprawnie pozbawiona współposiadania wspólnej nieruchomości przez uczestnika. Sama podjęła decyzję o wyprowadzeniu się ze wspólnego domu, przy czym nadal dysponowała kluczami i pilotem (fakt, że przekazała je synowi, nie obciąża uczestnika). Nie podjęła żadnych działań zmierzających do unormowania sposobu korzystania ze wspólnej nieruchomości, z której nadal korzystali również synowie jej i uczestnika. Sama dokumentacja fotograficzna obrażeń wnioskodawczyni i jej zeznania nie mogą zostać uznane za wystarczający dowód tego, że została ona zmuszona do opuszczenia domu przez byłego męża. Można wnosić, że kierowała się ona zamiarem ułożenia życia z obecnym partnerem, przy czym nie bez znaczenia było to, iż nie mogła porozumieć się z byłym mężem co do tego, komu ma przyspaść wspólna nieruchomość w podziale majątku wspólnego.

Wobec powyższego nie można uznać za zasadny zarzutu sprzeczności istotnych ustaleń Sądu Rejonowego z treścią zgromadzonego materiału dowodowego i Sąd Rejonowy prawidłowo w świetle przepisów prawa materialnego uznał to roszczenie za niezasadne.

Z uwzględnieniem powyższych uwag, w granicach zaskarżenia Sąd Okręgowy podziela ocenę prawną dokonaną przez Sąd pierwszej instancji i zbędne jest jej ponowne przytaczanie.

Apelacja wnioskodawczyni została oddalona w całości, toteż na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy zasądził od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika zwrot kosztów postępowania

odwoławczego obejmujących wynagrodzenie pełnomocnika – adwokata w stawce minimalnej wynikającej z § 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 4 ust. 1 pkt 8 i § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1800, ze zm.), odniesionej do wysokości udziałów w majątku wspólnym, gdyż zaskarżenie postanowienia działowego w zakresie przynależności do majątku wspólnego istotnego składnika i wartości innego istotnego składnika jest równoznaczne z zaskarżeniem orzeczenia o podziale majątku w całości (co nie dotyczy rozstrzygnięć w orzeczeniu działowym o innych roszczeniach).

Z tych względów na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji postanowienia.

1 Sąd Rejonowy omyłkowo w nazwie banku posługiwał się słowem „Polska”.